

Propisana uloga i obveze hrvatskih gradova u području jednakosti

Sažetak rezultata sekundarne analize podataka

Gradovi su ključna sastojnica bilo kakvih pokušaja usmjerenih unaprjeđivanju jednakosti, budući oni imaju ovlasti nad čitavim nizom područja javne politike, a koje primjenjuju na mjestima gdje ljudi žive i obavljaju većinu svojih dnevnih aktivnosti. Gradovi na postizanje jednakosti utječu kroz svoje višestruke funkcije: one regulatora, davatelja usluga, poslodavaca, i druge.

Usprkos tome, u hrvatskom se javnom prostoru ovakva uloga gradova slabo prepoznaje, a još se manje prepoznaje potreba za naprednim praksama upravljanja u ovom području. Cilj straživanja koje smo proveli korištenjem metode sekundarne analize podataka bio je istražiti trenutno stanje razumijevanja ove uloge i obveza gradova u relevantnim dokumentima javnih politika i u zakonodavstvu, radi razvoja daljnjih istraživačkih, komunikacijskih i zagovaračkih komponenti projekta, te aktivnosti namijenjenih razvoju kapaciteta samih gradova.

Analizirana su dvadeset dva regulatorna dokumenta (zakoni, protokoli, naputci) i trinaest dokumenata javne politike (strategije, programi, akcijski planovi), koji su pokrivali mjere iz sljedećih područja:

1. Zaštita temeljnih prava i sloboda. Osim opće obveze zaštite i promicanja temeljnih prava i sloboda, jedinice lokalne samouprave (JLS, koje osim gradova uključuju i općine i županije) su izravno zadužene za provedbu niza relativno jasno definiranih mjera koje se prvenstveno odnose na položaj pripadnika nacionalnih manjina, te osoba s invaliditetom. U ovom su području odgovornosti JLS i obveze izvještavanja također relativno dobro definirane.
2. Obrazovanje. Mjere u nadležnosti JLS su u najvećoj mjeri usmjerene financiranju predškolskog odgoja, infrastrukture i srednjoškolskog obrazovanja. Mjere uključuju i one usmjerene osiguranju dostupnosti škole učenicima slabijeg imovnog stanja, učenicima s teškoćama u razvoju, te mjere usmjerene ispunjavanju prava učenika predstavnika nacionalnih manjina u području obrazovanja.
3. Zapošljavanje i rad. Uz opću zabranu diskriminacije kojoj su JLS podložne u svojstvu poslodavca, njihove izravne zakonske obveze odnose se na zapošljavanje razmjernog broja predstavnika nacionalnih manjina u slučajevima definiranih zakonom, te zapošljavanje osoba s invaliditetom. Osim toga, različite javne politike im postavljaju zadatak poticanja zapošljavanja predstavnika različitih ranjivih skupina, te obvezu izvještavanja o postizanju s time povezanih ciljeva.
4. Stanovanje i infrastruktura. U analiziranim dokumentima izravno se spominju tri skupine mjera u nadležnosti JLS: one koje se odnose na osiguranje objekata i usluga brige za starije osobe, one usmjerene na osiguranje fizički dostupnih objekata stanovanja i javnih zgrada osobama s invaliditetom, te osiguranje osnovne infrastrukture i komunalnih usluga u romskim naseljima.
5. Socijalne usluge. Osim uloge koju imaju u distribuciji nacionalnog paketa socijalnih usluga, JLS su, po analiziranim dokumentima, zadužene i za organizaciju i decentralizirano osiguranje usluga u zajednici osobama s invaliditetom i starijim osobama.

6. Zdravstvo. Osim sudjelovanja u distribuciji nacionalnog paketa zdravstvenih usluga, i financiranja izgradnje i održavanja zdravstvenih ustanova na regionalnoj, gradskoj i općinskoj razini, JLS su temeljem niza dokumenata javne politike zadužene za unaprjeđenje zdravstvenih standarda na svom području, te za unaprjeđenje sposobnosti različitih ranjivih skupina da zadovolje vlastite zdravstvene potrebe, osobito osobe s invaliditetom.

7. Demokratska participacija. JLS imaju eksplicitnu obvezu primjene mjera usmjerenih postizanju razmjernje političke zastupljenosti, te uspostavi, financiranju i funkcioniranju savjetodavnih tijela nacionalnih manjina u njihovoj nadležnosti. Zadužene su i za osnivanje i osiguranje funkcioniranja savjetodavnih vijeća mladih, za osiguranje tehničke i druge potpore potrebne za osiguranje političke participacije osoba s invaliditetom, za promicanje političke participacije žene, za podupiranje organizacija civilnog društva, te za promicanje prakse višesektorskog dijaloga.

8. Kulturna prava i multietničnost. JLS imaju obvezu promicanja kulturnih prava nacionalnih manjina općenito, a posebno u zajednicama gdje njihov udio u stanovništvu prelazi zakonom određene pragove. Javne ih politike također obvezuju osigurati osobama s invaliditetom pristup kulturnim ustanovama i uslugama.

Informacije prikupljene ovom analizom bit će iskorištene za: (a) razvoj upitnika o postojećoj razini prakse povezane s jednakošću u hrvatskim gradovima; (b) razvoj priručnika za upravljanje jednakošću i raznolikošću za gradove; te (c) izradu Indeksa „Gradovi za jednakost“.

Analizirani regulatorni dokumenti uključuju: Ustav Republike Hrvatske; Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina; Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina; Naputak za dosljednu primjenu Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina; Zakon o suzbijanju diskriminacije; Zakon o ravnopravnosti spolova; Zakon o radu; Zakon o hrvatskom znakovnom jeziku i ostalim sustavima komunikacije gluhih i gluhoslijepih osoba; Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi; Zakon o državnim službenicima i namještenicima u lokalnoj samoupravi; Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom; Protokol o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom; Pravilnik o utvrđivanju kvote za zapošljavanje osoba s invaliditetom; Zakon o socijalnoj skrbi; Zakon o lokalnim izborima; Zakon o pravu državljana drugih država članica Europske unije u izborima za predstavnička tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave; Zakon o Registru vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina; Zakon o savjetima mladih; Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi; Protokol uključivanja djeteta s teškoćama u razvoju; Zakon o zdravstvenoj zaštiti.

Analizirani dokumenti javne politike su: Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije (2017-2022); Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana za borbu protiv diskriminacije (2017-2019); Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava (2013-2016); Nacionalna strategija za izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom (2017-2020); Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014-2020); Nacionalna strategija za uključivanje Roma (2013-2020); Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske do 2020; Strategija razvoja poduzetništva žena (2014-2020); Nacionalna strategija za prava djece (2014-2020); Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije; Plan implementacije Garancije za mlade; Akcijski plan za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita (2017-2019); Akcijski plan unaprjeđenja sustava socijalnih naknada (2018-2020); Strategija socijalne skrbi za starije osobe u Republici Hrvatskoj (2017-2020).